

Müzik Öğretimi Özyeterlik Düzeyinde Cinsiyet Farklılıkları: Bir Meta Analiz Çalışması

Merve Nihan ERTEKİN KAYA¹

¹Arş. Gör. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, mervenihan.ertekin@gop.edu.tr, ORCID ID:0000-0002-1775-5640

Makale Bilgisi	ÖZET
Geliş Tarihi: 20.08.2024	Müzik öğretim özyeterlik düzeyinin cinsiyetler açısından farklılık gösterip göstermediğini tespit etme amacını taşıyan bu çalışmada meta analiz çalışması yapılmıştır. Yapılan literatür taraması ile konu ile ilgili 28 çalışmaya ulaşılmış bu çalışmalardan 9'u belirli ölçütlere uymadığı gerekçesiyle araştırma kapsamına alınmamıştır. Dahil edilme ölçütleri çerçevesinde 2011-2023 yılları arasında yayımlanmış 11 makale, 6 yüksek lisans tezi ve 2 bildiri olmak üzere 19 çalışmadan elde edilen sonuçlar incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 2987 kadın, 1644 erkek olmak üzere toplam 4631 kişiden oluşmaktadır. Çalışma grubu müzik öğretmenleri ve adaylarının yanı sıra sınıf, okulöncesi ve özel eğitimi öğretmenleri ile öğretmen adaylarını kapsamaktadır. Araştırmada etki büyüklüğü katsayısı olarak Cohen d kullanılmıştır. Dâhil edilen çalışmalarda heterojen bir dağılım belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, rastgele etkiler modeline göre müzik öğretimi özyeterlik düzeyi kadınlarda erkeklere göre daha yüksek çıksa da elde edilen değer istatistiksel olarak anlamsız düzeydedir. Yapılan moderatör analizi ile müzik öğretimi özyeterlik düzeyinin cinsiyet açısından örneklem grubuna (müzik branşı/diğer branşlar) göre incelenmiştir. Analiz sonucu müzik branşı ve diğer branşlarda cinsiyete göre etki büyüklüğü değerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.
Kabul Tarihi: 24.09.2024	

© UEAD 2024
Tüm hakları saklıdır.

Anahtar Sözcükler: Müzik öğretimi özyeterlik, cinsiyet, meta analiz.

Gender Differences in Music Teaching Self Efficacy: A Meta Analysis Study

Article Information	ABSTRACT
Received: 20 August 2024	In this study, which aims to determine whether the level of self-efficacy in teaching music differs in terms of gender, a meta-analysis study was conducted. With the literature review, 28 studies on the subject were reached and 9 of these studies were excluded from the study on the grounds that they did not meet certain criteria. Within the framework of the inclusion criteria, the results obtained from 19 studies, including 11 articles, 6 master's theses and 2 presentations published between the years 2011-2023, were examined. The study group of the study consisted of 4631 people, 2987 female and 1644 male. The study group includes music teachers and candidates as well as classroom, preschool and special education teachers and teacher candidates. Cohen's d was used as the effect size coefficient in the study. A heterogeneous distribution was determined in the included studies. As a result of the research, although the level of self-efficacy in music teaching was higher in women than in men according to the random effects model, the obtained value was statistically insignificant. The moderator analysis was used to examine the level of self-efficacy in music teaching in terms of gender according to the sample group (music branch / other branches). As a result of the analysis, it was seen that the effect size value did not show a statistically significant difference according to gender in music branch and other branches.
Accepted: 24 September 2024	

© UEAD 2024
All rights reserved.

Keywords: Music teaching self efficacy, gender, meta analysis.

DOI: 10.32960/uead.1536350

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi

Kaynakça Gösterimi: Ertekin Kaya, M. N. (2024). Müzik öğretimi özyeterlik düzeyinde cinsiyet farklılıkları: Bir meta analiz çalışması. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi (UEAD)*, 8(2), 182-192.

Citation Information: Ertekin Kaya, M. N. (2024). Gender differences in music teaching self efficacy: A meta analysis study. *National Journal of Education Academy*, 8(2), 182-192.

1. GİRİŞ

Müzik eğitimi okulöncesi dönemden başlar ve ilkökul, ortaokul ve lise yıllarını da kapsayarak devam eder. Okulöncesi ve ilkökul kademesinde sınıf öğretmenleri tarafından verilen müzik eğitimi, ortaokul ve lise devresinde ise branş öğretmenleri tarafından verilmektedir. Eğitim amacıyla yapılan müzik öğretimine eğitsel müzik eğitimi olarak adlandırılır ve eğitimin tüm kademelerini kapsar (Sun, 2005). Çiçek (2000) “Okul Müzik Eğitimi” okul öncesi eğitim kurumlarından yüksekokul sonuna değin her derecedeki okullarda eğitim-öğretim amacıyla yapılan müzik ders ve etkinlikleri olarak tanımlayarak bu eğitimin amacının toplumların müzik kültürü bakımından geliştirilip biçimlendirilmeleri ve çağdaş düzeyde ulusal müzik zevkinin yaygınlaştırılması olduğunu belirtmiştir. Okul müzik eğitiminin amacına ulaşabilmesi için müzik öğretimi konusunda donanımlı öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bir öğretmenin bir konu hakkında ne kadar donanımlı olduğunun yanı sıra kendisini ne kadar yetkin hissettiğine ilişkin düşüncesi de önem taşımaktadır. Bu durum öğretmenin özyeterliğine işaret eder. Özyeterlik “bireyin gelecekte karşılaşılabileceği güç durumların üstesinden gelmede ne derece başarılı olabileceğine ilişkin kendi yargısı” olarak tanımlanmaktadır (Senemoğlu, 2015: 234). Öğretmen özyeterliği kişisel özyeterlikle ilişkilidir ve başarılı öğrenciler yetiştirmek isteyen bir öğretmenin özyeterlik düzeyi de yüksek olmalıdır (Tschannen-Moren & Hoy, 2001: 783).

Toplumda öğretmenlik mesleğinin kadınlar tarafından daha çok tercih edildiğine ilişkin bir inanç vardır (Gold, 1996: 3). Ülkemizde ise Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan istatistiklere göre 2021-2022 eğitim öğretim yılında görev yapmakta olan öğretmenlerin 455 bin 294’ü erkek, 684 bin 379’u kadınlardan oluşmaktadır. Buna göre yaklaşık olarak öğretmenlerin %40’ı erkek, %60’ı kadındır (MEB, 2022). Kadınların küçük çocuklara bir şeyler öğretmek konusunda sezgisel olarak daha başarılı olacağına dair yaygın bir inanç bulunmaktadır (Gold, 1996: 3). Bu düşünce kadın öğretmenlerin öğretmenliğe ilişkin özyeterlik inancının da daha yüksek olabileceğini düşündürmektedir.

Öğretmenliğe ilişkin özyeterlik inancının yanı sıra yukarıda belirtilen okul müzik eğitiminin amacına ulaşabilmesi müzik öğretimi özyeterliği yüksek öğretmenlerin varlığı ile sağlanabilecektir. Öğretmen eğitimi alanında çalışmalarını sürdüren araştırmacılar müzik öğretimine yönelik özyeterlik inançlarının incelendiği çalışmalar yapmışlardır. Müzik eğitimi ve öğretimi konusunda özyeterlik düzeyini incelemek üzere geliştirilmiş ölçekler bulunmaktadır (Afacan, 2008; Özmenteş, 2011; Yıldız, 2017).

Literatür incelendiğinde müzik öğretimine yönelik öz yeterlik düzeyleri müzik öğretmeni ve öğretmen adaylarının yanı sıra sınıf, okulöncesi, özel eğitim gibi farklı branşlardaki öğretmenleri ve adayları ile yapılan araştırmalar da belirlenmiştir. Bu araştırmalardan bazıları (Gülle & Akay, 2019; Umuzdaş & Işıldak, 2018; Taş & Sökezoğlu, 2022) cinsiyet değişkenini müzik öğretimi özyeterlik düzeyinin farklılaşması hususunda bir değişken olarak ele almazken pek çoğunun cinsiyet değişkeninin müzik öğretiminde anlamlı bir farklılık ortaya koyan bir değişken olup olmadığının tespit edilmeye çalıştığı görülmüştür. Bu araştırmaların sonuçları incelendiğinde ise müzik öğretimine yönelik öz yeterlik inancının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermesi hakkında tutarlı bir sonuç elde edilmediği belirlenmiştir. Bazı çalışmalar erkek öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının lehine sonuca ulaşırken (Koca, 2013; Şeker & Çilingir, 2022), bazı araştırmalar kadın öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının lehine sonuca ulaşmışlardır (Çevik, 2011; Eren & Engür, 2019). Çalışmaların büyük bir çoğunluğunda ise (Açılmış & Kayıran, 2021; Azbağ, 2023; Bulut & Ünal, 2017; Çelik, 2018; Çelik & Yetim, 2017; Delice, 2019; Demiralay, 2023; Deniz & Kürücü, 2019; Kavaklı, 2022; Kibici, 2022; Kocadurdu, 2023; Mentiş Köksoy,

2017; Topoğlu, 2014; Tunç & Bulut, 2016; Turan, 2018; Yegül, 2014) müzik öğretimi öz yeterlik inançlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark görülmemiştir.

Yapılan literatür incelemesi müzik öğretimi öz yeterlik düzeyi ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bir meta analiz çalışmasına rastlanmamıştır. Müzik öğretimi öz yeterlik düzeyi ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalardaki çelişkili sonuçların varlığı bu ilişkinin bütünsel bir bakış açısıyla incelenmesi gerektiğini işaret etmektedir. Müzik öğretimi öz yeterlik düzeylerinin cinsiyete göre farklılığına ilişkin bir meta analiz çalışması, sonuçların tutarlılığa ulaşmasını sağlayacaktır. Araştırma, müzik öğretimi öz yeterlik düzeyinin cinsiyet ile ilişkisini tek bir çerçevede incelemesi ve müzik öğretimi öz yeterlik düzeyi ile cinsiyet arasındaki ilişkinin yönünü ve büyüklüğünü ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca ortaya çıkan sonuçlar arasındaki tutarsızlığın bir nedeni çeşitli moderatörler olabileceği düşünülmüştür. Bu nedenle müzik öğretimi öz yeterliğinin yanı sıra örneklem grubunun branşlarının cinsiyet ve müzik öğretimi özyeterlik düzeyi ile ilişkisi de incelenmiştir.

Bu araştırmanın amacı Türkiye’de müzik öğretimi öz yeterlik düzeyi ve cinsiyet ile ilgili yapılmış araştırmaların sonuçlarını birleştirerek cinsiyetin müzik öğretimi üzerindeki etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi “Müzik öğretimi öz yeterlik düzeyi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olarak belirlenmiştir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma meta analiz yöntemine dayalı nicel bir çalışmadır. Bir konudaki farklı araştırma sonuçlarının bütüncül, sistematik ve objektif bir biçimde ortaya konmasını sağlayan meta analiz çalışmaları hipotezler oluşturan ve bu hipotezlerin doğruluğunu test etmek amacıyla istatistiksel tekniklerden ve sayısal verilerden yararlanan nicel bir araştırma yöntemidir (Durlak & Lipsey, 1991: 293; Göçmen, 2004: 186;).

Meta analiz yönteminde iki grup arasındaki farkın büyüklüğünü gösteren etki büyüklüğünün belirlenmesi temel bulgudur (Coe, 2017: 615). Araştırmada etki büyüklükleri Comprehensive Meta-Analysis (CMA) yazılımı kullanılarak hesaplanmıştır.

2.2. Literatür taraması ve Meta-Analiz Kapsamına Alınacak Yayınların Belirlenmesi

Bu araştırmanın verilerini Türkiye’de müzik öğretimi öz yeterlik düzeyi konusunu içeren doktora tezleri, yüksek lisans tezleri ve makaleler oluşturmaktadır. Çalışmaya dahil edilecek araştırmalar belirlenirken YÖK tez veritabanı, ULAKBİM veri tabanı, Gazisomanpaşa Üniversitesi elektronik kütüphanesi ve Google Akademik internet sayfalarından yararlanılmış ve bu veri tabanlarında “müzik öğretimi öz yeterlik”, “müzik öğretimi özyeterlik”, “müzik öğretimine yönelik öz yeterlik” ve “müzik öğretimine yönelik özyeterlik” anahtar sözcükleri kullanılmıştır. Tarama 2024 yılı haziran ayında gerçekleştirilmiştir. Tarama sonucunda 28 adet çalışmaya ulaşılmıştır.

Çalışmaların meta analize dahil edilmesi için belirlenen ölçütler şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Türkiye’de üretilmiş olması
2. Müzik öğretimi öz yeterlik düzeyi ve cinsiyet arasındaki ilişkileri incelemesi
3. Makalelerin yer aldığı dergilerin hakemli dergi olması.

4. Müzik öğretimi öz yeterlik düzeyini ölçmek için Afacan (2008) tarafından geliştirilen “Müzik Öğretimi Öz Yeterlilik Ölçeği” ve Özmenteş (2011) tarafından geliştirilen “Müzik Öğretimine Yönelik Özyeterlik Ölçeği” ile elde edilen puanları kullanması.
5. Meta analiz için gereken etki büyüklüğünün hesaplanması için gereken istatistiksel değerlere araştırma raporunda yer vermiş olması.

Bu çalışmada da 9 çalışma yukarıda belirtilen ölçütleri karşılamadığı gerekçesiyle araştırma kapsamından çıkarılmış ve 11 makale, 6 yüksek lisans tezi ve 2 bildiri olmak üzere 19 çalışma üzerinde cinsiyetin müzik öğretimi öz yeterlik düzeyine etkisi meta analiz yöntemi ile incelenmiştir.

2.3. Çalışmaların Kodlanması

Etki büyüklüğünün hesaplanması için her çalışmanın örneklem büyüklüğü, cinsiyetlere göre müzik öğretimi öz yeterlik ortalamaları, standart sapma değerleri belirlenmiş, yayın türü, çalışma grubu branşı, çalışmada kullanılan ölçek, gruplar arası farklılığın anlamlı olup olmadığı kodlanmıştır. Araştırma kapsamında incelenen çalışmaların özellikleri aşağıda verilen tabloda sunulmuştur.

Tablo 1. Meta Analize Dâhil Edilen Çalışmaların Özellikleri

Araştırmacının (araştırmacıların) Soyadı/Yayın Yılı	Yayın Türü	Çalışma Grubu Branşı	Çalışma Grubu Büyüklüğü		Kullanıla n Ölçek	Anlamlı Fark
			Kadın	Erkek		
Çevik, 2011	Makale	Diğer branşlar	116	47	Afacan	Var
Koca, 2013	Makale	Diğer branşlar	144	13	Özmenteş	Var
Topoğlu, 2014	Makale	Diğer branşlar	165	99	Özmenteş	Yok
Yegül, 2014	Bildiri	Diğer branşlar ve müzik branşı	311	112	Özmenteş	Yok
Tunç ve Bulut, 2016	Makale	Müzik branşı	53	47	Özmenteş	Yok
Çelik ve Yetim, 2017	Makale	Diğer branşlar	188	54	Afacan	Yok
Bulut ve Ünal, 2017	Bildiri	Müzik branşı	36	17	Özmenteş	Yok
Turan, 2018	Makale	Müzik branşı	57	49	Özmenteş	Yok
Çelik, 2018	Yl Tezi	Diğer branşlar	241	85	Afacan	Yok
Deniz ve Kürücü, 2019	Makale	Müzik branşı	424	332	Özmenteş	Yok
Delice, 2019	Yl tezi	Müzik branşı	42	32	Özmenteş	Yok
Eren ve Engür, 2019	Makale	Diğer branşlar	70	43	Özmenteş	Var
Açılmış ve Kayıran, 2021	Makale	Diğer branşlar	254	126	Afacan	Yok
Kibici, 2022	Makale	Müzik branşı	125	100	Özmenteş	Yok
Kavaklı, 2022	Yl tezi	Diğer branşlar	161	76	Afacan	Yok
Şeker ve Çilingir, 2022	Makale	Diğer branşlar	239	146	Afacan	Var
Kocadurdu, 2023	Yl tezi	Müzik branşı	128	105	Özmenteş	Yok
Azbağ, 2023	Yl tezi	Müzik branşı	174	131	Özmenteş	Yok
Demiralay, 2023	Yl tezi	Diğer branşlar	59	30	Özmenteş	Yok

Yl tezi: Yüksek Lisans Tezi

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen 19 çalışmanın 11'inin makale, 6'sının yüksek lisans tezi, 2'sinin bildiri olduğu; çalışmaların 2011- 2023 yılları arasında yapıldığı; 13 çalışmada Özmenteş (2011) tarafından geliştirilen "Müzik Öğretimine Yönelik Özyeterlik Ölçeği" ile, 6 çalışmada ise Afacan (2008) tarafından geliştirilen "Müzik Öğretimi Öz Yeterlilik Ölçeği" ile verilerin toplandığı; 11 çalışmanın diğer branşlardan öğretmen ve öğretmen adaylarını (sınıf, okulöncesi, özel eğitim), 8 çalışmanın müzik öğretmeni ve müzik öğretmeni adaylarını çalışma grubuna dahil ettiği; çalışma grubunda toplamda 2987 kadın, 1644 erkek olmak üzere 4631 bireyin yer aldığı görülmektedir.

2.4. Kodlamanın Güvenirliği

Meta analiz çalışmalarında güvenilirlik tahmininin belirlenmesi için 20 veya daha fazla çalışmanın iki farklı kodlayıcı tarafından kodlanması gereklidir (Lipsey & Wilson, 2001: 86). Bu araştırma dahilindeki 19 çalışma iki farklı kodlayıcı tarafından, kodlama çizelgesi dahilinde kodlanması istenmiştir. Kodlayıcılar arasındaki güvenilirlik "Uzlaşma oranı = Uzlaşılan çalışma sayısı / Toplam çalışma sayısı" formülü ile (Orwin & Vevea, 2009) %100 olarak hesaplanmıştır.

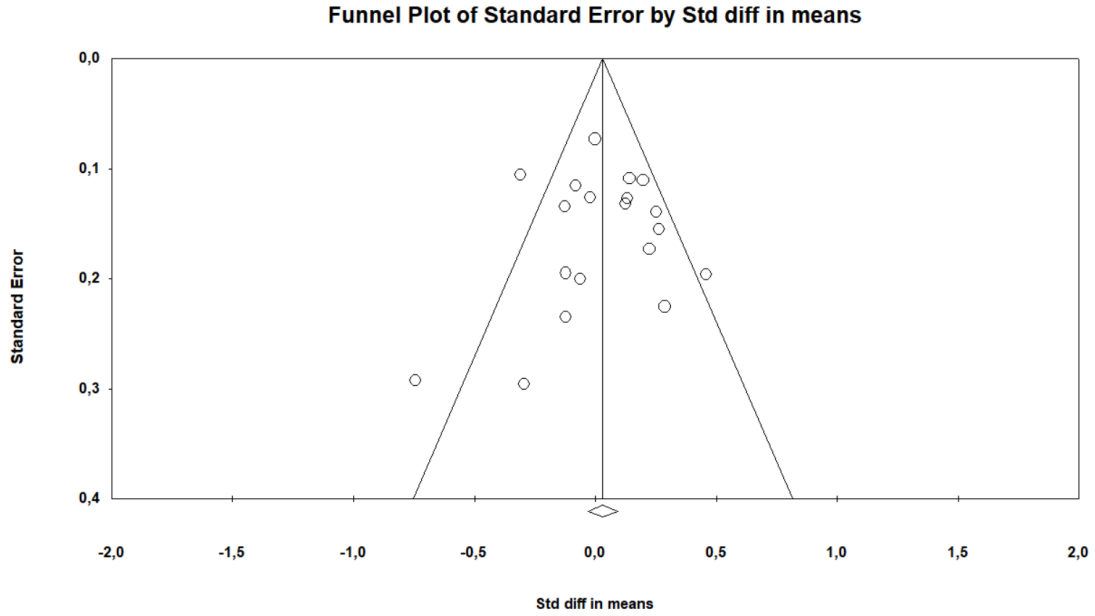
3. BULGULAR

Bu bölümde yayın yanlılığı ile ilgili bulgulara, çalışmalara ait etki büyüklüklerine, çalışmaların birleştirilmiş etki büyüklüklerine, homojenlik testi sonuçlarına ve moderatör değişkene göre analiz bulgularına yer verilmiştir.

3.1. Yayın Yanlılığı

İstatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşan çalışmaların yayınlanması eğilimi (Borenstein vd, 2005) olarak ifade edilen yayın yanlılığı meta analiz çalışmalarında çeşitli yöntemler kullanılarak belirlenir. Bu araştırmada yayın yanlılığını test etmek amacıyla Huni grafiği, Orwin Güvenli N Sayısı, Egger testi, Duval ve Tweedie'nin Kırp-Doldur Yöntemi yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Meta analiz çalışmalarında veri setinin görsel bir özetini sunan huni grafiği (Sterne, Becker & Egger, 2005) aşağıda verilen Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Meta-analize dâhil edilen çalışmaların yayım yanlılığına ilişkin huni grafiği

Şekil 1 incelendiğinde araştırma kapsamında incelenen 19 çalışmanın etki büyüklüğü çizgisinin her iki yanında simetrik bir biçimde ve huninin üst kısmında dağıldığı görülmüştür. Bu şekil yayım yanlılığının olmadığını bir göstergesidir.

Yapılan yayım yanlılığı analizine göre Duval ve Tweedie'nin Kırp-Doldur Yöntemi'ne göre huni grafiğinin simetrik olması için meta analize eklenecek herhangi çalışmaya ihtiyaç duyulmamaktadır. Bu durum yayım yanlılığı olmadığını bir göstergesi sayılabilir. Yapılan Egger Testi bulguları da ($p=0,90>0,05$) meta analiz çalışmasında yayım yanlılığı olmadığını göstermektedir.

3.2. Cinsiyete Göre Etki Büyüklükleri Analizinin Birleştirilmemiş Bulguları

Müzik öğretimi özyeterlik düzeyinin cinsiyete göre etki büyüklükleri, standart hata ve %95'lik güvenilirlik aralığına göre alt ve üst sınırları Tablo 2'de verilmiştir.

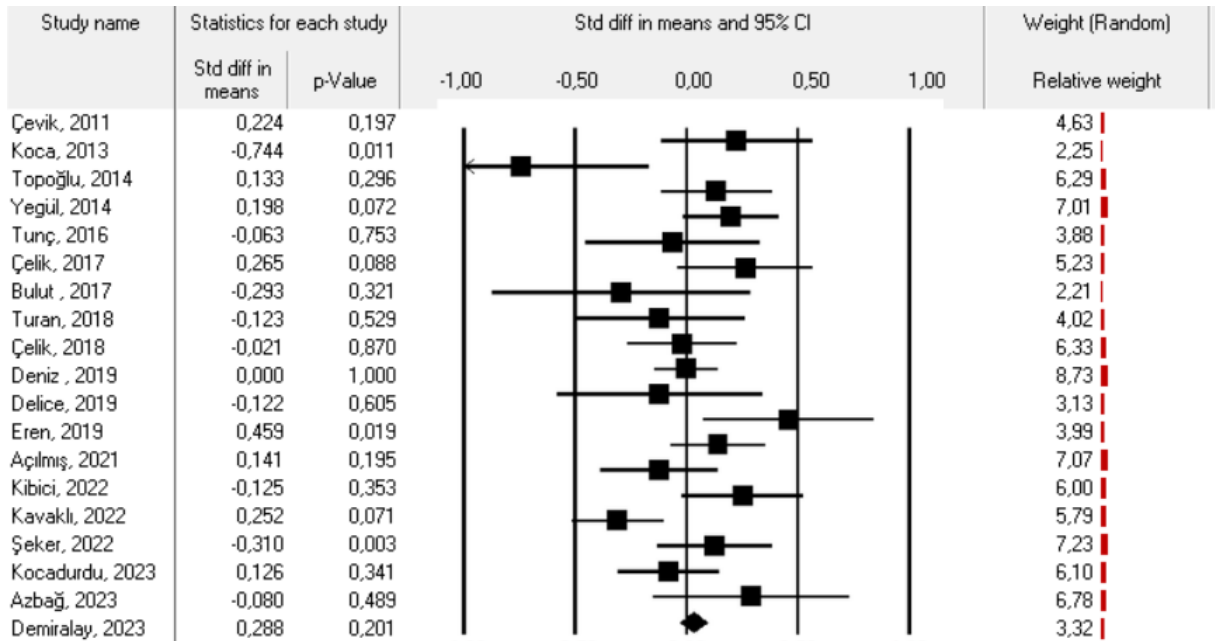
Tablo 2. Müzik öğretimi özyeterlik düzeyine ilişkin cinsiyet etki büyüklükleri

Araştırmacı Adı, Yılı	Cohen d	Alt sınır	Üst sınır	Z değeri	P
Çevik, 2011	0,224	-0,116	0,564	1,291	0,197
Koca, 2013	-0,744	-1,317	-0,170	-2,542	0,011
Topoğlu, 2014	0,133	-0,117	0,382	1,044	0,296
Yegül, 2014	0,198	-0,018	0,415	1,796	0,072
Tunç ve Bulut, 2016	-0,063	-0,456	0,330	-0,315	0,753
Çelik ve Yetim, 2017	0,265	-0,039	0,568	1,708	0,088
Bulut ve Ünal, 2017	-0,293	-0,873	0,286	-0,992	0,321
Turan, 2018	-0,123	-0,505	0,259	-0,630	0,529
Çelik, 2018	-0,021	-0,268	0,227	-0,163	0,870
Deniz ve Kürücü, 2019	0,000	-0,144	0,144	0,000	1,000
Delice, 2019	-0,122	-0,582	0,339	-0,518	0,605
Eren ve Engür, 2019	0,459	0,074	0,843	2,338	0,019
Açılmış ve Kayıran, 2021	0,141	-0,072	0,355	1,296	0,195
Kibici, 2022	-0,125	-0,388	0,138	-0,953	0,353
Kavaklı, 2022	0,252	-0,022	0,526	1,803	0,071
Şeker ve Çilingir, 2022	-0,31	-0,517	-0,103	-2,936	0,003

Kocadurdu, 2023	0,126	-0,133	0,384	0,953	0,341
Azbağ, 2023	-0,08	-0,307	0,147	-0,693	0,489
Demiralay, 2023	0,288	-0,153	0,730	1,279	0,201

Tablo 2'ye göre araştırma kapsamında incelenen 19 çalışmanın cinsiyete göre standardize edilmiş etki büyüklükleri -0,744 erkekler lehine ile 0,459 kadınlar lehine değer arasında değişmektedir. Veri setinde yer alan 19 çalışmanın güven aralığı ise -1,317 ile 0,843 arasında değişmektedir.

Aşağıda verilen Grafik 1, müzik öğretimi özyeterlik düzeyi üzerinde cinsiyetin etkisine ilişkin orman grafiğini göstermektedir. Bu grafikte araştırma kapsamında incelenen 19 çalışmanın Cohen's d verileri gösterilmiştir. Grafikte görünen kare şekiller her bir çalışma için etki büyüklüğünü temsil ederken en sonda bulunan elmas şekli genel etki büyüklüğüne işaret eder (Üstün ve Eryılmaz, 2014: 16).

Grafik 1. Müzik öğretimi özyeterlik düzeyinin cinsiyete göre incelenmesine ilişkin orman grafiği

Grafik incelendiğinde müzik öğretimi özyeterlik düzeyinin kadınlar lehine bir farklılık gösterebileceği, ancak bu farklılığın etkisizlik çizgisine oldukça yakın olduğu söylenebilir.

3.3. Cinsiyete ilişkin etki büyüklüğü temel analiz bulguları

Bu çalışmada müzik öğretimi özyeterlik düzeyinin cinsiyet değişkenine göre fark teşkil edip etmediği belirlenmek istenmektedir. Araştırmaya ilişkin homojenlik testi, sabit etki modeli ve rastgele etkiler modeline göre yapılan analizlerden elde edilen bulgular aşağıda verilen Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3. Müzik öğretimi özyeterlik düzeyi-cinsiyet temel analiz

Model	N	Standart Hata	Heterojenlik				Genel Etki Büyüklüğü	%95 Güven Aralığı	
			Q	Df	P	I ²		Alt sınır	Üst sınır
Sabit etkiler	19	0,031	39,06	18	0,003	53,921	0,031	-0,030	0,092
Rastgele etkiler	19	0,049	4				0,036	-0,061	0,132

Tablo 3. incelendiğinde I^2 değerinin 53,921 olduğu görülmektedir. Patsopoulos ve diğerlerine (2008) göre I^2 değerinin %50'nin üstünde olması heterojenliğin olduğunu göstermektedir. Higgins ve diğerlerine (2003) göre ise %50 ve üzeri değerler orta düzeyde heterojenliğe, %75 ve üzeri değerler yüksek düzeyde heterojenliğe işaret etmektedir. Buna göre araştırma verilerinin heterojenlik sonuçlarına göre dağılımın orta düzeyde heterojen olduğu söylenebilir.

Rastgele etkiler modeline göre %95 güven aralığının alt sınırı -0,061, üst sınırı 0,132 ve etki büyüklüğü ortalaması 0,036 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan bu etki büyüklüğü değeri 0,020'den küçüktür. Cohen'e (1988: 40) göre etki büyüklüğü değeri 0,20'den olduğu takdirde etki büyüklüğü düşük düzeyin altındadır.

3.4. Moderatör analizi

Araştırmada meta analiz kapsamında incelenen çalışmalar örneklem grubunun branşlarına göre dağılımlarına göre incelenmiştir. Müzik öğretmenleri ve öğretmen adayları bir grubu oluştururken temel eğitim ve özel eğitim öğretmenleri ve öğretmen adayları diğer branşlar olarak incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Araştırmanın Örneklem Grubuna Göre Moderatör Analizi

Örneklem grubu	N	Etki Büyüklüğü	%95 güven aralığı		p	Q _b	P
			Alt sınır	Üst sınır			
Müzik branşı	8	-0,035	-0,127	0,057	0,452	2,156	0,142
Diğer branşlar	11	0,099	-0,055	0,254	0,207		

Tablo 4'e göre çalışmanın örneklem grubunun mesleki branşlarına ve cinsiyete göre etki büyüklüğü değeri müzik branşı için -0,035, diğer branşlar için 0,099 olarak hesaplanmıştır. Örneklem grubu moderatöre için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (Q_b2,156, p>0,05). Buna göre örneklem grubunun branşlarının cinsiyete göre etki büyüklüğünü anlamlı olarak değiştirmediği belirlenmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada müzik öğretimi öz yeterlik inancı düzeyinin cinsiyet değişkeni bakımında anlamlı bir farklılık teşkil etme durumunu ortaya koymak ve bu farklılığın müzik branşı ve diğer branş öğretmenleri açısından moderatör etkisinin belirlenmesi amacıyla meta analiz çalışması yapılmıştır. Yapılan literatür taramasıyla Türkiye'de 2011-2023 yılları arasında araştırma konusu kapsamında yapılan 28 çalışmaya ulaşılmıştır. Araştırmaların çalışmaya dahil edilmesi hususunda birtakım ölçütler belirlenmiş ve bu ölçütler doğrultusunda 11 makale, 6 yüksek lisans tezi ve 2 bildiriye oluşan 19 araştırmanın sonucu incelenmiştir. Bu araştırmaların dahil edilmesinde yayın yanlılığı olup olmadığını ortaya koymak amacıyla Huni grafiği, Orwin Güvenli N Sayısı, Egger testi ve Duval ve Tweedie'nin kırp doldur yöntemleri kullanılmış ve yapılan testler sonucunda yayın yanlılığı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin heterojen dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Rastgele etkiler modelinde müzik öğretimi özyeterlik düzeyinde kadınların lehine ancak istatistiksel olarak anlamlılık göstermeyen bir fark olduğu saptanmıştır. Literatürde benzer bir meta analiz çalışmasına rastlanmadığı için

sonuçları karşılaştırmak mümkün olmasa da elde edilen bu sonuç araştırma kapsamında incelenen çalışmaların sonuçlarıyla benzer nitelik taşımaktadır.

Müzik öğretimi özyeterlik düzeyinin cinsiyete göre farklılaşması durumunda öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının branşlarının etkisini tespit etmek amacıyla moderatör değişkenler analizi yapılmış ve müzik branşı ve diğer branş öğretmenlerinin ve adaylarının cinsiyete göre etki büyüklüğünün anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada yapılan meta analiz müzik öğretimi özyeterlik düzeyinin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koyması bakımından önemli olsa da bu durumun nedenleri üzerine bir bakış açısı geliştirme konusunda sınırlı kalmaktadır. Müzik öğretimi özyeterlik düzeyine etki eden faktörlerin incelendiği, ayrıca konunun farklı bir bakış açısı ile derinlemesine keşfedilmesine olanak sağlayacak nitel çalışmaların yapılması önerilebilir. Bunun yanı sıra moderatör değişkenin sadece örneklem grubunun branşları olarak alınması araştırmanın bir sınırlılığı olarak düşünülebilir. Müzik öğretimi özyeterlik düzeyine etki eden faktörlerin belirlenmesi amacıyla ulusal ve uluslararası literatürün dahil edildiği farklı çalışmaların da yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Açılmış, H., & Kayıran, B. (2021). Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimine ilişkin duyuşsal özelliklerinin incelenmesi. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 18(Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 4746-4773. DOI: 10.26466/opus.890948
- Afacan, Ş. (2008). Müzik öğretimi öz yeterlilik ölçeği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1),1-11.
- Azbağ, D. (2023). *Müzik öğretmeni ve öğretmen adaylarının müzik öğretimine yönelik öz yeterliliklerinde lisans programının etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Borenstein, M., Hedges, L., Higgins, J., & Rothstein, H. (2005). *Comprehensive meta analysis version 2*. Englewood, NJ: Biostat
- Bulut, D., & Ünal, B. (2017). Müzik öğretmeni adaylarının müzik öğretimine yönelik özyeterlilikleri. *I. Uluslararası İpekyolu Akademik Çalışmalar Sempozyumu*. Nevşehir.
- Coe, R. J. (2017). Etki Büyüklüğü. *Eğitimde araştırma yöntemleri ve metodolojileri içinde* s. 615-644 (edt. J. Arthur, M. Waring, R. Coe, L. V. Hedges; çev. edt. A. Erözkan, E. Büyükköksüz). Anı Yayıncılık.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Çelik, Y. (2018). *Sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimine ilişkin tutumları öz yeterlilik inançları ve müzik yeteneklerine ilişkin öz yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Amasya Üniversitesi.
- Çelik, Y., & Yetim, H. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimine ilişkin tutumları ile müzik öğretimi öz yeterlilik inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(12),150-170.
- Çevik, D. B. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimi özyeterlilik düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 12(1), 145-168.
- Çiçek, S. (2000) *İlköğretimde müzik*. Ezgi Yayınevi.
- Delice, F. (2019). *Müzik öğretmenlerinin müzik öğretimine yönelik öz yeterlilik düzeyleri üzerine bir inceleme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Demiralay, H. (2023). *Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının müzik eğitiminde teknoloji kullanımına yönelik tutumları ile müzik öğretimine yönelik özyeterlilik düzeylerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.

- Deniz, J., & Kürücü, N. (2019). Müzik öğretmeni adaylarının müzik öğretimi öz yeterlilik algılarının incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6(34), 112-126 <http://dx.doi.org/10.16990/SOBIDER.4799>
- Durlak, J. A., & Lipsey, M. W. (1991). A practitioner's guide to meta-analysis. *Am J Commun Psychol* 19, 291-332. <https://doi.org/10.1007/BF00938026>
- Eren, B., & Engür, D. (2019). Özel eğitim öğretmeni adaylarının müzik öğretimine yönelik özyeterlik inançlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(72), 2000-2018.
- Gold, A. (1996). (Women and) Educational Management, *Gender Equality for 2000 and Beyond Conference*, Ireland.
- Göçmen, G. (2004). Meta-analizin genel bir değerlendirmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (7), 186-192.
- Gülle A., & Akay C. (2018). Sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimi öz yeterlik inançlarının, müzik kavramına yönelik yazılı ve görsel metaforlarının incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 12(62), 1043-1057. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3117>.
- Higgins, J. P. T., Thompson, S. G., Deeks, J. J., & Altman, D. G. (2003). Measuring inconsistency in meta-analyses. *British Medical Journal*, 327(7414), 557-560.
- Kavaklı, H. (2022). *Sınıf öğretmeni ve okul öncesi öğretmeni adaylarının müzik öz-yeterlik düzeylerinin karşılaştırılması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Kibici, V. B. (2022). Müzik Öğretmenlerinin Öğretmenlik Genel Öz-Yeterlikleri ve Müzik Öğretimi Öz-Yeterliklerinin İncelenmesi. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi)*, 6(1), 64-76.
- Koca, Ş. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin müzik öğretimine yönelik öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi. *Fine Arts*, 8 (1), 164-175.
- Kocadurdu, M. A. (2023). *Müzik öğretmenlerinin tükenmişliklerinin yordayıcısı olarak müzik öğretimine yönelik öz yeterlik algılarının incelenmesi: İç Anadolu Bölgesi örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Köksoy, A. M. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimi öz yeterlilik düzeylerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 297-320.
- Lipsey, M. W. & Wilson, D. B. (2001). *Practical meta-analysis*. Thousand Oaks: Sage.
- MEB, (2022). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_09/15142558_meb_istatistikleri_organ_egitim_2021_2022.pdf
- Orwin, R. G., & Vevea, J. L. (2009). *Evaluating coding desicion*. H. Cooper, L. V. Hedges & J. C. Valentine (Ed.), *The handbook of research synthesis and meta-analysis içinde* (s. 177-203). New York: Russel Sage Foundation.
- Özmenteş, S. (2011). Müzik öğretimine yönelik özyeterlik ölçeğinin geliştirilmesi. *Dünyadaki Eğitim ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 2146-7463
- Patsopoulos, N. A., Evangelou, E., & Ioannidis, J. P. (2008). Sensitivity of between-study heterogeneity in meta-analysis: proposed metrics and empirical evaluation. *International journal of epidemiology*, 37(5), 1148-1157.
- Senemoğlu, N. (2015). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim* (24. Baskı) Yargı Yayınevi
- Sun, M. (2005) *Eğitsel Müzik Öğretimi*. Ahmet Say (Ed.) Müzik Öğretimi Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları (87-105)
- Şeker, S. S., & Çilingir, V. (2022). Sınıf öğretmenlerinin müzik eğitimine ilişkin tutumları ve müzik öğretimine ilişkin öz-yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 57, 74- 85.

- Taş, S., & Atılğan, D. S. (2022). Sınıf öğretmenlerinin müzik öğretimine yönelik öz-yeterlikleri ile müzik öğretim becerileri ve müziksel gelişimleri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 47(209), 95-110. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2022.10944>
- Topoğlu, O. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimine yönelik özyeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 730-743.
- Tschanen-Moren, M., & Woolfolk-Hoy, A. H., (2001). Teacher efficacy: capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17, 783-805.
- Tunç, T., & Bulut, F. (2016). Müzik öğretmeni adaylarının müzik öğretimine yönelik öz yeterlilik inançlarının incelenmesi. *Journal of Research in Education and Teaching*. 5(3), 308-314.
- Turan, Z. (2018). Konservatuvar Türk halk oyunları bölümü öğrencilerinin müzik öğretimi öz-yeterliklerinin belirlenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (68), 29-42.
- Umuzdaş, S., & Işıldak, C. K. (2018). Müzik dersinin sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik düzeylerine etkisi (Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği). *Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 1316-1331.
- Üstün, U., & Eryılmaz, A. (2014). Etkili araştırma sentezleri yapabilmek için bir araştırma yöntemi: Meta-analiz. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 1- 32.
- Yegül, B. U. (2014). Öğretmen adaylarının müzik öğretimi öz yeterlik algılarının incelenmesi. 9. *Uluslararası Balkan Eğitim ve Bilim Kongresi*. Edirne.
- Yıldız, G. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarına yönelik müzik eğitimi öz-yeterlik ölçeğinin geliştirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 396-407.